

مجتمع آموزش عالی علوم انسانی

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته حقوق خصوصی

عنوان

انتقال ارادی و قهری اموال فکری در فقه اسلامی و حقوق
افغانستان

استاد راهنما

دکتر سید حسن شبیری زنجانی (زید عزّه)

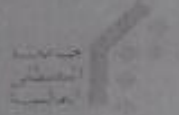
دانش پژوه

محمد بشیر محمدی

مهر/۱۳۹۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بسم تعالی

تاریخ: ۹۹/۰۷/۱۰

معاون آموزش - اداره کل پشتیبانی آموزش

شماره: ۱۱۵۷۵۵۳

«تاییدیه اعضای هیئت داوران جلسه دفاع پایان نامه کارشناسی ارشد»

دارای کد تحصیلی: ۱۱۵۷۵۵۳

محمد بشیر محمدی

اعضای هیئت داوران نسخه نهایی پایان نامه آقای

با عنوان:

در رشته تحصیلی: حقوق خصوصی

انتقال فیزی و ارادی اموال فکری در فقه اسلامی و حقوق افغانستان

را از نظر شکلی و محتوایی بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

امضا	رتبه علمی	نام و نام خانوادگی	حیثیت داوران
	رئیس	دکتر سید حسن شبیری زنجانی	استاد راهنما
	استاد	دکتر سیامک قیاسی	استاد داور

معاون آموزشی جامعہ المصطفیٰ العالیہ

تاریخ و امضا

❖ مسؤلیت مطالب مندرج در این پایان نامه به عهده نویسنده می باشد.

❖ هرگونه استفاده از این پایان نامه با ذکر منبع بلا مانع است و نشر آن در داخل کشور ممنوع است.

اخذ مجوز از جامعه المصطفی العالمیه است.

تقدیم

- ❖ تقدیم به پدر و مادر مهربانم که تمام موفقیت هایم را مدیون حمایت ایشان و تحمل مشقت ها و از خودگذشتگی آنان می دانم. آنان که، همواره دعای خیرشان بدرقه راهم و سایه درخت وجود پر مهرشان بزرگترین تکیه گاهم، هست.
- ❖ تقدیم به همسر عزیزم که آمدنش در زندگیم مایه آرامش و وجودش صفا بخش زندگیم شده است.
- ❖ و تقدیم به برادران و خواهران عزیزتر از جانم که همیشه مشوق و حامی ام بوده اند.

تقدیر و تشکر:

به حکم «من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق» از زحمات استاد محترم راهبمادانشمند فریخته، حجة الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر سید حسن شبیری زنجانی (زید عزه) که با حوصله مندی تمام راهبمادی این پژوهش را به عهده گرفتند و پیوسته از راهبمادی های ارزشمند و راه‌گشای ایشان بهره بردم، صمیمانه سپاس‌گزاری می‌نمایم و نیز از مسئولین محترم جامعه المصطفی (س) العالمیه به ویژه مسئولین محترم مجتمع آموزش عالی علوم انسانی و اساتید گرامتقدر کرده حقوق که بازحات بی‌شائبه، زمینه‌رشد علمی ما را فراهم آوردند تقدیر و تشکر می‌نمایم و توفیق روزافزون بندگان را از خداوند منان استدعا دارم.

همچنین بر خود لازم می‌دانم از مسئولین محترم کتابخانه جامع مجتمع امین که در به‌ثمر رسیدن این تحقیق به‌کاری لازم را نمودند، تشکر و قدردانی نمایم.

چکیده

امروزه که اموال فکری به عنوان دسته‌ای جدیدی از اموال در جامعه مطرح است و جایگاه مهمی از نگاه ارزش اقتصادی و منبع درآمد بودن پیدا کرده است، ضرورت بحث از چگونگی انتقال این گونه اموال احساس می‌شود. در پژوهش حاضر به انتقال ارادی و قهری اموال فکری از منظر فقه اسلامی و حقوق افغانستان به صورت تلفیقی و با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و با بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای پرداخته شده است. هدف این تحقیق، بررسی چگونگی انتقال اموالی بوده است که حاصل فعالیت‌های فکری انسان بوده و پایگاه ملموس و مادی ندارند اما برای اینکه مورد حمایت حقوقی در جامعه قرار بگیرند باید در یک شیء مادی تبلور پیدا کنند. با توجه به ذهنی و غیر ملموس بودن این اموال، بدون شک منظور از نقل و انتقال اموال فکری، نقل و انتقال نسخه‌های مادی اثر نیست، بلکه منظور از آن امتیازات و حقوقی می‌باشند که در قوانین برای پدیدآورنده اثر مورد شناسایی قرار گرفته اند. این حقوق و امتیازات به طور مستقل از نسخه‌های مادی اثر دارای ارزش اقتصادی و مالی و قابلیت انتقال به غیر می‌باشند براین پژوهش مبین این امر است که آثار و پدیده‌های فکری دارای جنبه مالی و جنبه معنوی است. حقوق معنوی اموال فکری قابلیت انتقال را ندارد اما حقوق مادی آن قابل انتقال است. مهم‌ترین موضوع در جهت اثبات امکان انتقال ارادی و قهری اموال فکری تبیین مالیت داشتن این اموال و مشروع بودن آن است. با بررسی دیدگاه‌های متفاوت فقهی و حقوقی، مال بودن و مشروع بودن اموال فکری ثابت شده و قابل انتقال بودن آن نیز به صورت ارادی و قهری روشن گردید. انتقال اموال فکری در قوانین افغانستان به صورت ارادی هم در قالب نهادهای معین شرعی و حقوقی از قبیل بیع، صلح، اجاره، هبه و غیره مورد پذیرش است و هم در قالب قراردادهای خاص اموال فکری، مانند قرارداد واگذاری و قرارداد مجوز بهره‌برداری که اصل حاکمیت اراده و آزادی قراردادی بر آن حاکم است. انتقال قهری آن نیز به دو صورت انتقال در زمان حیات (به طلبکاران) و انتقال بعد از مرگ (ارث و وصیت) می‌باشد.

واژگان کلیدی: انتقال ارادی و قهری، اموال فکری، حقوق مادی، حقوق معنوی، پدیدآورنده، فقه

اسلامی، حقوق افغانستان.

فهرست مطالب

مقدمه	۱
۱- بیان مساله	۱
۲- فرضیه تحقیق	۲
۳- سوالات تحقیق	۳
الف) سوال اصلی:	۳
ب) سوالات فرعی:	۳
۴- پیشینه تحقیق	۳
۵- روش تحقیق	۷
۶- ساختار تحقیق	۷
فصل اول: مفاهیم و کلیات	۹
مبحث اول: مفاهیم	۱۰
گفتار اول: مفهوم انتقال	۱۰
الف) مفهوم لغوی انتقال	۱۰
ب) مفهوم اصطلاحی انتقال	۱۱
ج) تقسیم بندی انتقال	۱۱
۱. انتقال ارادی	۱۱
۲. انتقال قهری	۱۲
گفتار دوم: مفهوم مال	۱۲

۱۳	الف) مفهوم لغوی مال
۱۴	ب) مفهوم فقهی مال
۱۵	۱. فقه امامیه
۱۷	۲. فقه عامه
۲۲	ج) مفهوم حقوقی مال
۲۳	گفتار سوم: مفهوم اموال فکری
۲۵	مبحث دوم: کلیات
۲۶	گفتار اول: تاریخچه حقوق مالکیت فکری
۲۶	الف) پیشینه تاریخی مالکیت فکری در حقوق موضوعه
۲۹	ب) پیشینه تاریخی حقوق مالکیت فکری در حقوق اسلام
۳۱	ج) پیشینه تاریخی مالکیت فکری در حقوق افغانستان
۳۴	گفتار دوم: قلمرو و ماهیت اموال فکری
۳۴	الف) قلمرو اموال فکری
۳۴	۱. حقوق مالکیت ادبی، هنری و حقوق مرتبط
۳۵	۲. حقوق مالکیت صنعتی
۳۶	ب) ماهیت اموال فکری
۳۶	۱. ملاک‌های مالیت یک شیء و وجود آن‌ها در اموال فکری
۳۷	۱,۱. ملاک اول: رغبت و میل مردم
۳۸	۲,۱. ملاک دوم: قابلیت داد و ستد
۴۰	۳,۱. ملاک سوم: مفید بودن و منفعت داشتن
۴۲	۴,۱. ملاک چهارم: کمیابی
۴۳	۵,۱. ملاک پنجم: مشروع بودن

۱,۵,۱. مشروعیت اموال فکری در نزد فقیهان امامیه ۴۶

۲,۵,۱. مشروعیت اموال فکری در نزد فقیهان عامه ۴۹

۲. جایگاه اموال فکری در میان اموال ۵۴

۱,۲. عین بودن مال فکری ۵۴

۲,۲. منفعت بودن مال فکری ۵۴

۳,۲. حق مالی بودن مال فکری ۵۴

فصل دوم: حقوق پدیدآورنده، اصول و مبانی حاکم بر انتقال آن‌ها ۵۶

مبحث اول: انواع حقوق پدیدآورنده و ویژگی‌های آن ۵۸

گفتار اول: حقوق معنوی پدیدآورنده و ویژگی‌های آن ۵۸

الف) انواع حقوق معنوی پدیدآورنده ۶۰

۱. حق نسبت اثر ۶۱

۲. حق حرمت نام و عنوان پدیدآورنده ۶۲

۳. حق رعایت اثر ۶۳

۴. حق حرمت تمامیت اثر ۶۳

۵. حق انتشار و افشای اثر ۶۴

ب) ویژگی‌های حقوق معنوی پدیدآورنده ۶۵

۱. محدود نبودن به زمان و مکان ۶۶

۲. غیر قابل انتقال بودن ۶۶

گفتار دوم: حقوق مادی پدید آورنده و ویژگی‌های آن ۶۷

الف) انواع حقوق مادی پدیدآورنده ۶۸

۱. انواع حقوق مادی پدیدآورنده در مالکیت ادبی و هنری ۶۸

۶۹	۱,۱. حق تولید یا تکثیر اثر
۷۰	۲,۱. حق تهیه اثر اقتباسی و حق ترجمه
۷۲	۳,۱. حق توزیع اثر
۷۲	۴,۱. حق عرضه، اجرا و نمایش اثر
۷۳	۵,۱. حق فراهم نمودن زمینه معلومات در مورد اثر
۷۴	۶,۱. حق استفاده از نام
۷۴	۲. مستثنیات حقوق مادی پدیدآورنده اثر
۷۴	۱,۲. بهره‌برداری شخصی و خصوصی اثر
۷۵	۲,۲. تولید مجدد اثر با اهداف علمی آموزشی
۷۵	۳,۲. تولید مجدد به منظور حفظ نسخه اصلی یا تعویض آن
۷۶	۴,۲. نشر علنی سخنرانی‌ها و خطابه‌ها
۷۶	۵,۲. اجراء یا نمایش مجدد آثار نشر شده
۷۶	۳. انواع حقوق مادی پدید آورنده در مالکیت صنعتی
۷۸	۱,۳. حق انحصاری ساخت
۷۸	۲,۳. حق انحصاری استعمال
۷۸	۳,۳. حق انحصاری عرضه
۷۹	۴,۳. حق انحصاری فروش
۷۹	۵,۳. حق انحصاری توزیع
۷۹	۴. مستثنیات حقوق انحصاری مخترع و مکتشف
۸۰	۱,۴. تصرف مقدم
۸۰	۲,۴. به کارگیری موقت یا اتفاقی
۸۰	۳,۴. جواز اجباری

۸۲	ب) ویژگی‌های حقوق مادی پدیدآورنده اثر فکری .....
۸۲	۱. محدودیت مکانی .....
۸۳	۲. محدودیت زمانی .....
۸۵	۳. قابلیت انتقال .....
۸۶	مبحث دوم: اصول و مبانی حاکم بر انتقال اموال فکری .....
۸۶	گفتار اول: اصول حاکم بر انتقال ارادی اموال فکری .....
۸۶	الف) اصل حاکمیت اراده .....
۸۸	۱. وجود اراده .....
۸۸	۲. ابراز اراده .....
۸۸	۱،۲. بیان و توافق اراده در حقوق مادی مالکیت ادبی و هنری .....
۸۹	۲،۲. بیان و توافق اراده در حقوق مادی مالکیت صنعتی .....
۹۰	ب) اصل آزادی قراردادی در انتقال ارادی اموال فکری .....
۹۳	ج) اصل نسبی بودن قراردادها .....
۹۵	گفتار دوم: مبانی فقهی حاکم بر انتقال ارادی اموال فکری .....
۹۵	الف) قاعده سلطنت .....
۹۶	ب) قاعده احترام مال مسلم .....
۹۸	فصل سوم: انتقال اموال فکری و احکام ناظر بر آنها .....
۹۹	مبحث اول: انتقال ارادی اموال فکری .....
۱۰۱	گفتار اول: انتقال ارادی اموال فکری در قالب عقود معین .....
۱۰۱	الف) بیع .....
۱۰۱	۱. بیع اموال فکری در فقه امامیه .....

۱,۱. استدلال طرفداران شرط عینیت در مبیع	۱۰۳
۲,۱. استدلال مخالفان شرط عینیت در مبیع	۱۰۳
۲. بیع اموال فکری در فقه اهل سنت	۱۰۷
۳. بیع اموال فکری در حقوق افغانستان	۱۱۰
ب) اجاره	۱۱۲
۱. اجاره اموال فکری در فقه امامیه	۱۱۲
۲. اجاره اموال فکری در فقه اهل سنت	۱۱۲
۳. اجاره اموال فکری در حقوق افغانستان	۱۱۳
ج) عاریه	۱۱۵
۱. عاریه اموال فکری در فقه امامیه	۱۱۵
۲. عاریه اموال فکری در فقه اهل سنت	۱۱۵
۳. عاریه اموال فکری در حقوق افغانستان	۱۱۶
د) هبه	۱۱۷
۱. هبه اموال فکری در فقه امامیه	۱۱۸
۲. هبه اموال فکری در فقه اهل سنت	۱۱۸
۳. هبه اموال فکری در حقوق افغانستان	۱۱۹
ه) سایر عقود	۱۲۱
گفتار دوم: انتقال ارادی اموال فکری در قالب قراردادهای ویژه (قراردادهای مجوز بهره‌برداری)	۱۲۲
الف) قراردادهای خاص در حقوق مالکیت ادبی و هنری	۱۲۴
۱. قرارداد انتشار	۱۲۴
۱,۱. ویژگی‌های قرارداد انتشار	۱۲۵
۲,۱. تعهدات طرفین قرارداد انتشار	۱۲۶

۱۲۹.....	۲. قرارداد عرضه اثر
۱۳۰.....	۱,۲. ویژگی های قرارداد عرضه اثر
۱۳۱.....	۲,۲. تعهدات طرفین قرارداد عرضه اثر
۱۳۱.....	۳. قرارداد تهیه اثر سمعی و بصری
۱۳۲.....	۱,۳. ویژگی های قرارداد تهیه اثر سمعی و بصری
۱۳۳.....	۲,۳. تعهدات طرفین قرارداد تهیه اثر
۱۳۳.....	۴. قرارداد سفارش خلق اثر
۱۳۴.....	۱,۴. ویژگی های قرارداد سفارش خلق اثر
۱۳۵.....	۲,۴. تعهدات طرفین قرارداد سفارش خلق اثر
۱۳۶.....	۵. سایر قراردادهای خاص
۱۳۷.....	ب) قراردادهای خاص در حقوق مالکیت صنعتی
۱۳۸.....	۱. قرارداد مجوز بهره‌برداری از اختراع
۱۳۹.....	۱,۱. ویژگی های قرارداد مجوز بهره‌برداری از اختراع
۱۴۰.....	۲,۱. تعهدات طرفین قرارداد مجوز بهره‌برداری
۱۴۱.....	۲. قرارداد مجوز بهره‌برداری از علائم تجاری
۱۴۳.....	۱,۲. تعهدات طرفین قرارداد مجوز بهره‌برداری از علائم تجاری
۱۴۴.....	۳. قرارداد واگذاری طرح‌های صنعتی
۱۴۶.....	مبحث دوم: چگونگی انتقال قهری اموال فکری
۱۴۶.....	گفتار اول: انتقال قهری در زمان حیات (انتقال به طلبکاران در نتیجه توقیف)
۱۴۸.....	گفتار دوم: انتقال قهری پس از مرگ
۱۴۹.....	الف) انتقال اموال فکری در اثر ارث
۱۵۲.....	۱. ورثه اموال فکری

۱۵۶.....	۲. حقوق و تکالیف ورثه اموال فکری
۱۵۶.....	ب) انتقال اموال فکری در اثر وصیت
۱۵۷.....	۱. وصیت در فقه و حقوق
۱۵۹.....	۲. عهدی یا تملیکی بودن وصیت
۱۶۳.....	نتیجه‌گیری و پیشنهادات
۱۶۳.....	الف) نتیجه‌گیری
۱۶۷.....	ب) پیشنهادات
۱۶۸.....	منابع و مأخذ
۱۶۸.....	الف) کتاب‌ها
۱۶۸.....	کتاب‌های فارسی
۱۷۱.....	کتاب‌های عربی
۱۷۷.....	ب) مقالات
۱۷۷.....	مقالات فارسی
۱۷۹.....	مقالات عربی
۱۷۹.....	ج) منابع لاتین
۱۸۰.....	ه) پایان نامه‌ها
۱۸۱.....	و) قوانین

مقدمه

۱- بیان مساله

نقل و انتقالات اموال در زندگی روزمره انسان، بخش جدایی ناپذیر زندگی افراد است. این نقل و انتقالات در اموال مادی و غیر مادی به صورت ارادی یا قهری در قالب نهادهای معین مثل بیع، اجاره، صلح، وصیت، ارث، هبه و غیره تحقق می‌یابد. از جمله‌ی اموال، اموال فکری هستند که این اموال نتیجه تلاش و خلاقیت فکری افراد می‌باشند و محصول پیشرفت‌های انسان به شمار می‌روند. اموال فکری به عنوان دسته جدیدی از اموال، امروزه از جایگاه مهمی از نگاه ارزش اقتصادی و منبع درآمد بودن برخوردارند. لذا با توجه به ارزش اقتصادی و منبع درآمد بودن آنها، بحث نقل و انتقال این اموال نیز جزو مباحث بسیار مهم فقهی و حقوقی می‌باشد که تا حال از آن کمتر بحث شده است. طبیعتاً با توجه به جایگاه نوین نظام حقوقی حاکم بر مالکیت فکری این‌گونه اموال، برای مطرح کردن بحث نقل و انتقال این اموال، سوالاتی مطرح می‌شود که اصلاً اموال فکری در بین فقیهان اسلامی و حقوقدانان از چه جایگاهی برخوردار اند آیا آنها را جزو اموال می‌دانند یا خیر؟ و در صورتی که جزو اموال بدانند جزو کدام دسته‌ای از اموال قرار خواهند داد؟ و از همه مهمتر این‌که نظام حقوقی افغانستان در این مورد چه

دیدگاهی دارد؟ برفرض پذیرش مال بودن این پدیده‌های فکری، مباحثی دیگری در مورد عینی یا دینی، یا منفعت بودن این اموال مطرح می‌گردد؛ از آنجا که پدیدآورنده اموال فکری با خلق یک اثر فکری ابتکاری، هرچند بسیار ارزشمند باشد نمی‌تواند به خاطر خلق همین اثرش به عنوان بستانکار کسی مطرح شود این اموال قطعا در جمله حقوق دینی قرار نمی‌گیرند اما در مورد اینکه از جمله حقوق عینی قرار می‌گیرند یا نه، دیدگاه‌های متفاوتی مطرح شده است؛ که عده‌ای به دلیل محسوس نبودن اموال فکری، دوبعدی بودن (بعد مالی و اقتصادی و بعد معنوی و اخلاقی) آن‌ها و نداشتن ویژگی‌های «مطلق بودن» و «دایمی بودن» این اموال، آن‌ها را از جمله حقوق عینی هم نمی‌دانند، پس با این حال امکان و یا عدم امکان انتقال اموال فکری، چگونگی انتقال، شرط بودن یا نبودن دوام در نقل اموال فکری و چگونگی قبض و اقباض آن‌ها که موضوع آن‌ها اعتباری و فاقد پایگاه ملموس مادی می‌باشند مطرح می‌شود. ویژگی‌های خاص این اموال باعث می‌شود که بحث در مورد قابلیت یا عدم قابلیت نقل و انتقال اموال فکری که آیا اصلا این نوع اموال قابلیت انتقال را دارد یا خیر؟ نوع انتقال؛ اینکه آیا این اموال نیز مثل سایر اموال در چارچوب همان نهادهای مذکور صورت می‌پذیرد یا برای انتقال آن‌ها روش‌ها و شرایط مخصوصی پیش‌بینی شده؟ و احکام و آثار حقوقی ناشی از انتقال مطرح می‌شود. با در نظر داشت این مسائل مهم، در این تحقیق به صورت خاص به دنبال این هستیم تا چگونگی انتقال پذیری اموال فکری، چارچوب‌ها (نهادهای) فقهی و حقوقی قابل استفاده برای انتقال این اموال، احکام و آثار ناشی از انتقال آن‌ها را از نگاه فقه اسلامی و حقوق افغانستان مورد بحث و بررسی قرار دهیم.

۲- فرضیه تحقیق

نقل و انتقال اموال فکری چه بصورت ارادی یا قهری یکی از ضروریات زندگی امروز است و فقه پویای اسلامی و حقوق افغانستان نیز با توجه به ارزش مالی و اقتصادی داشتن اموال فکری حقوق مادی این اموال را قابل انتقال به غیر در قالب نهادهای معین و مناسب خودش از قبیل بیع، صلح، اجاره، ارث و وصیت می‌داند اما حقوق معنوی این اموال که بسته به شخصیت پدید آورنده آن است غیر قابل انتقال

به غیر می باشد و منحصر به شخص پدید آورنده است، با آنکه این اموال قابلیت انتقال به غیر را دارند ولی احکام و آثار آن با دیگر اموال معمولی فرق دارد؛ زیرا مالکیت این اموال دایمی نبوده و تصرفات در آن نیز محدود می باشد.

۳- سوالات تحقیق

الف) سوال اصلی:

انتقال پذیری اموال فکری در دو فرض ارادی و قهری احکام و آثار حقوقی آن در فقه اسلامی و نظام حقوقی افغانستان چگونه است؟

ب) سوالات فرعی:

- اصول و مبانی حاکم بر انتقال اموال فکری چیست؟
- گونه‌های انتقال قهری و ارادی اموال فکری چیست؟
- آثار فقهی و حقوقی ناشی از انتقال اموال فکری چیست؟

۴- پیشینه تحقیق

در زمینه انتقال اموال فکری در حقوق افغانستان تا هنوز کار علمی و پژوهشی و تحقیق مستقل و مفصلی که باشد صورت نگرفته و اثر مکتوبی برای معرفی در این بخش وجود ندارد. دلیل آن هم این است که تاکنون به جهت جنگ‌های تحمیلی در این کشور، دور ماندن مردم از فراگیری علم و دانش و همچنان جدید بودن مباحث حقوق مالکیت فکری، زمینه پرداختن به این مباحث پیش نیامده. هرچند برای حقوق مالکیت فکری در حکومت‌های قدیم افغانستان قوانینی وجود داشته همیشه بدون کاربرد اجرایی بوده اما پس از روی کار آمدن نظام سیاسی فعلی، تلاش‌ها در عرصه ایجاد قوانین بهتر راجع به مالکیت فکری صورت گرفته و از سال ۱۳۸۷ تا کنون قوانین چندینی که مرتبط با مالکیت فکری اند نافذ

شده اند اما پژوهش‌ها، تحقیق‌های لازم در این مورد بسیار کم‌رنگ بوده که فقط در مورد مالکیت فکری می‌توان از «کتاب مقدمه‌ای بر حقوق مالکیت فکری افغانستان» نام برد که این کتاب نیز با تلاش و کوشش دوتن از اساتید حقوق دانشگاه، داکتر علی محمد میرزایی و داکتر عبدالواحد افضلی در سال ۱۳۹۸ در اختیار جامعه علمی قرار گرفته است.

اما در کشورهای دیگر در این مورد تحقیق‌های بیشتر صورت گرفته، کتاب‌ها، مقالات و پایان‌نامه‌های زیادتری نوشته شده است. در برخی از این آثار مباحث کلی مالکیت فکری مطرح شده و در ضمن مباحث کلی، به بحث انتقال اموال فکری هم اشاراتی دارند و در برخی دیگر به صورت مستقل به انتقال اموال فکری پرداخته و در آن تمام یا برخی از انواع انتقال اموال فکری را مورد بررسی در فقه یا قوانین کشور مربوطه خود شان قرار داده است.

از آنجا که پژوهش‌های موجود را، می‌توان به صورت تقریبی در چند دسته قرارداد، اینجاست آنها را به سه دسته تقسیم نموده و نام می‌بریم.

الف) کتاب‌هایی که در خلال بحث‌های دیگر در مورد انتقال اموال فکری هم پرداخته اند اما هیچ کدام برای بحث انتقال اموال فکری کافی نمی‌باشند، مانند کتاب‌های ذیل:

- حقوق مالکیت فکری، ۱۳۸۱ علیرضا نوروزی.
- حقوق مالکیت‌های فکری، ۱۳۷۸، نورالدین امامی.
- حقوق مالکیت معنوی، ۱۳۸۶، اسدالله امامی.
- حقوق اختراعات، ۱۳۷۸، سید حسن میرحسینی.
- حقوق انتقال فناوری، بی‌تا، ابراهیم رهبری.
- حقوق مؤلفان، مترجمان، هنرمندان، و ناشران در فقه اسلامی معاصر، ۱۳۹۳، فتحی درینی، ترجمه محمود رضا افتخارزاده.
- حقوق مالکیت ادبی و هنری، ۱۳۸۸، ستار زرکلام.

- حقوق مالکیت فکری آفرینش‌های رسانه‌ای، بی‌تا، محمد مهدی حسینی.
  - مقدمه بر حقوق مالکیت معنوی، ۱۳۸۵، سید حسن میرحسینی.
  - المدخل الى الملكية الفكرية، ۲۰۰۴م، زین الدین صلاح.
  - حماية حقوق المؤلف بين النظرية والتطبيق، ۱۹۹۶م، ترکی صقر.
  - مبانی فقهی و حقوقی انتقال مالکیت معنوی، ۱۳۹۰، مریم خاجوی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده علوم حدیث.
- چنانکه از عنوان هر کتاب مشخص است، بیشتر روی مباحث عمومی که در رابطه با مالکیت فکری بحث نموده اند.
- ب) برخی دیگر از آثار تحقیقی اعم از کتاب، مقاله و پایان نامه در رابطه با انتقال اموال فکری وجود دارد که بعضی از انواع انتقال اموال فکری را مورد بحث قرار داده اند مانند موارد ذیل:
- حق المؤلف: النماذج المعاصرة لحق المؤلف و وسائل حمايته، ۲۰۰۹م، نواف سالم کنعان.
  - حقوق الاختراع و التأليف في الفقه الاسلامي، ۱۴۲۵ق، حسین بن معلوی الشهرانی.
  - مقایسه انتقال قهری اموال مادی و فکری، ۱۳۹۵، نوید آراسته، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی.
  - الحقوق المعنوی - بيع الاسم التجاري - في الفقه الاسلامي، مقاله، عجیل جاسم نشمی.
  - حق التأليف في القوانين الوضعية المعاصرة و في نظر الشرع الاسلامي، ۱۴۰۸ق، مقاله، صلاح الدین الناهی.
  - بررسی فقهی و حقوقی بیع اموال معنوی، ۱۳۸۹، یاسمن پور عابد گلرودباری، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه علامه طباطبایی.
  - مطالعه تطبیقی ارث اموال فکری در فقه و حقوق، ۱۳۹۲، محمد حسین گرمابی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق مالکیت فکری دانشگاه قم.